

НАУКА РЕЛИГИЈА ДРУШТВО

Уредници

Владета Јеротић
Ђуро Коруга
Дејан Раковић

Београд 2002

Наука – Религија – Друштво

Прво издање

Уредници:

Проф. др Владета Јеротић

Проф. др Ђуро Коруга

Проф. др Дејан Раковић

Издавачи:

Богословски факултет СПЦ, Београд,

Министарство вера Владе Републике Србије

Технички уредници:

Љубиша Петров

Матеја Опачић

Штампа:

Ваљево принт, Ваљево

CIP – Каталогизација у публикацији

Народна библиотека Србије, Београд

001(063)(082) 2(063)(082) 159.9(063)(082) 316.7(063)(082)

Семинар и Округли сто Наука – Религија – Друштво (2002; Београд)
Семинар и Округли сто Наука – Религија – Друштво, САНУ, Београд,
12. април 2002. / организациони одбор Војислав Миловановић ... [и др.];
[уредници Владета Јеротић, Ђуро Коруга, Дејан Раковић]. - [1. изд.]. -
Београд: Богословски факултет СПЦ : Министарство вера Владе
Републике Србије, 2002 (Ваљево: Ваљево принт). – XII, 273 стр.; 24 цм

Тираж 500. – Стр. II-V: Предговор / уредници. – Напомене и библиографске
референце уз текст. – Библиографија уз свако поглавље. – Abstracts.

ISBN: 86-7405-027-1

1. Доп. насл.

а) Наука – Зборници б) Религија – Зборници с) Психологија – Зборници

COBISS-ID 100681228

ПРЕДГОВОР

На размеђу два миленијума читава цивилизација и посебно балкански простор нашли су се поново пред тешким друштвеним изазовима. Све израженији локални међуетнички и међуверски сукоби, модулисани геополитичким стратегијама у политици великих сила, као и новим трендовима глобализације, потврђују тезу да је данашње време, вишеаршинско, окарактерисано као „мислити глобално радати локално”. Овако насталом стању у многоме доприноси потрага за што већим економским профитом мултинационалних компанија, упркос очајничким демонстрацијама антиглобалистичких невладиних организација. Резултат тога су и фанатичне терористичке акције екстремистичких организација широм света, што свеукупно даје жалосну слику данашњице - упркос незапамћеном тренду развоја науке, технике и медицине.

У партикуларизацији појединачних и групних интереса, потпуно је гурнут на друштвену маргину цивилизације истински духовни морал - као једини дубоко глобални феномен који одражава чињеницу да „моја слобода престаје тамо где почиње туђа” – иако и данашња фундаментална научна истраживања феномена свести недвосмислено потврђују да се свест подвргава нелокалним квантномеханичким енергетско-информационим законима, указујући на неопходност повратку истинским духовним моралним вредностима.

Цивилизација је данас на испиту своје зрелости. Мада нехомогена и распарчана интересима разних карактера, њен интелектуални део, који је уједно и најодговорнији за овакво стање не сме да побегне од своје одговорности. То се пре свега односи на онај део становништва материјално развијених друштава коме социјални и друштвени контекст нуди бекство од одговорности, тј. на оне који ослушкују „бат глобализације” и прећутно га одобравају, јер у њему виде снагу за раст „друштвеног ега” као ново средство планетарне доминације.

Овој цивилизацији много више недостаје мудрости него знања, много више филозофског промишљања него демонстрације техничко-технолошке моћи над природом. Наука је постала неприкосновени судија да ли је нешто добро или не, слично као што су ту ингеренцију себи на друштвеном плану присвојиле неке моћне државе и њихове асоцијације. Да ли ће и наука пристати да прати пут глобализације, као средство менталне и духовне доминације? Да ли ће интелектуална научна елита, слично као друштвена елита богаташа, пристати да буде опијена „егом доминације” или ће смоћи снаге да уђе у дијалог са филозофијом, религијом и уметношћу. Да ли су материјалне вредности цивилизације, које су „мач са две оштрице”, примарне у односу на духовне вредности које у себи латентно садржи сваки појединац.

Један мањи део интелектуалаца у свету је свестан овог друштвеног стања цивилизације. Оваквог стања много су више свесни интелектуалци Србије, јер су осетили све погубности одсуства дијалога на друштвеном плану. Дуги низ година њега није било довољно како између званичног држаног естаблишмента и верских заједница, тако ни међу самим верским заједницама, одговорних за егзистенцију друштвеног бића. Наука је од државног естаблишмента велесила била, а и сада

јесте, двоструко бачена на маргине истинских друштвених збивања. Научници су потребни друштву за увећање његове економске и војне моћи. Зато све што није у тој функцији мање је значајно и вредно, а оно што доноси профит је „оправдано и разумљиво” само по себи, па макар и да ради „у корист штете” здравља њуди. Тако на пример, званични подаци *American Medical Association* говоре да у САД има у просеку између 76.000 и 137.000 смртних случајева годишње од узимања лекова, а да 2,2 милиона људи настављају да живе са лакшим или тежим последицама. Међутим, наука је у оквиру историјског наслеђа себе, у материјално развијеним друштвима, појавно истакла на пијадестал прогреса друштва. Шта се десило? Наука је, као ковач судбине цивилизације, исковала „мач са две оштрице”, прогрес по цену самоуништења (загађење околине, нуклеарни рат и др) и право на истину по цену истине. Непоновљиви у лабораторији догађаји и експерименти, мада истинити, неприхватљиви су у важећој научној методологији. Они као да не постоје, игноришу се, а истраживачи тих непоновљивих феномена бивају такође игнорисани, мада су у другим областима науке признати и познати истраживачи. Таква је ситуација са „откровењима” на којима су настала религиозна учења, парапсихолошким феноменима, па и са непоновљивошћу живота сваке индивидуе.

Мада је однос природних наука, религије и психологије стар колико и човек, јер је то однос између природе, веровања и скривених могућности човековог свесног и несвесног живота, и данас, на почетку XXI века, овај изворни однос свесног и несвесног у нашем бићу није изгубио ништа од своје актуелности. Напротив. Што су природне науке више и брже напредовале (као на пример од Њутна до данас), све се јаче показивала њихова веза са религијом, потреба дијалога са њоме, и то због исконске зависности било ког мишљења, па и науке и научника од „човека религије”, присутног у сваком од нас, одувек, скривеног или манифестованог. У међувремену је напредовала и психологија, као једна грана науке (са дугом прошлостју, а релативно кратком научном историјом), указавши и природним наукама и религији да је човек, по себи, алфа и омега сваког истраживања, природнонаучног, религијског и психолошког. Тако се и може учинити објективном посматрачу да је однос природних наука, религије и психологије независан (као на први поглед три различите дисциплине), али једно боље промишљање показује да их повезује једна чврста, невидљива нит која их чини природно међусобно зависним.

Данас се процењује да феномен свести спада у ред најзначајнијих научних проблема, а могао би ускоро постати и најзначајнији, због великих потенцијалних импликација у многим областима: у *физици* би разумевање феномена свести могло довести до дубљег разумевања фракталног универзалног кода Природе, као и фундаменталних проблема о улози посматрача у квантномеханичком акту мерења, што би показало да свест, простор, време и структура материје интерагују на знатно дубљем нивоу него што се мисли, са радикалним *техничким* импликацијама у информатици, комуникацијама и транспорту; у *биологији* би се могло показати да су границе интеракција између јединки много провизорније него што је то до данас изгледало, што би било од значаја не само за адаптивне механизме на нивоу читавих биолошких врста, већ и за дубље разумевање значаја самог морала у људској популацији; у *психологији* би се постигло разумевање механизма и улоге измењених стања свести у сазревању личности, контроли креативности, као и трансперсоналних феномена који обично прате ова стања, са значајним

психотерапеутским импликацијама; у *медицини* би разумевање феномена свести могло довести до расветљавања односа мозак/мождани таласи/акупунктурни систем/свест, уз дубоке импликације за морфогенезу и психосоматске болести, као и ширу примену квантомедицинске микроталасне резонантне терапије и профилаксе акупунктурног система, и експанзију трансперсоналних (квантно)холистичких психотерапија индивидуалне и колективне свести.

Дубље понирање у основе природе свести и трансперсоналних феномена могло би довести и до бољег разумевања неких фундаменталних *филозофско-религијских* питања (онтолошка природа индивидуалне и колективне свести; уклањање дуализма дух-материја; питање слободне воље; „закон одржања свести” - континуитет свести после смрти; нелокални трансфер индивидуалних оптерећења на потомство у емоционално оптерећеним прелазним стањима свести; фундаментални значај нелокалног холистичког просторно-временског растерећења колективне свести у молитви за ближње, непријатеље, и умрле; ренесанса модела понашања базираног на исихастичким духовним моралним начелима милосрђа), која су до сада традиционално остајала изван домена теоријско-експерименталних научних метода, и зато представљала предмет дубоких и болних ирационалних подела током читаве историје цивилизације.

На таласу ових трендова, уз свест о неопходности дубоке обнове нашег друштва, под покровитељством Министарства вера Владе Републике Србије организован је 12. априла 2002. године у САНУ Семинар и Округли сто *Наука-Религија-Друштво*, како би се указало на нужност цивилизацијске синтезе савремених научних сазнања и вишемиленијумских религијских искустава - и неопходност изградње друштвених модела васпитања и понашања базираних на истинском духовним начелима.

Ово свакако захтева појачану одговорност и друштвену улогу свих верских заједница, али и сваког појединца без обзира на његов социјални статус, у одржавању менталне хигијене индивидуалне и колективне свести - јер се на временској скали не може постићи бољитак појединаца, група и читавих етничких и верских заједница на рачун њиховог ближег или даљег окружења. Разлог за то је колективна свест, реалан биофизички феномен, као заједничка информациона баштина на релацији човек-природа, чија оптерећења повратно утичу на психосоматско здравље појединаца. Биолошким енергетско-информационим кодогеним механизмима оптерећења се преносе и на потомство, утичући на њихово психосоматско здравље и интеракције са ужим и ширим друштвеним окружењем.

Да ли би оваква цивилизацијска промена друштвеног фокуса донела један нови нерелативизовани хуманизам на почетку новог миленијума, или би остала само Елијадеова утопија? Може ли нови миленијум бити без озбиљнијих међуљудских, међуетничких и међуверских конфликта, или је, ипак, „човек човеку вук”? Може ли историја бити истинска учитељица живота, или се свака генерација мора учити на сопственим болним искуствима?

Семинар и Округли сто били су прилика за промишљање ових алтернатива и макар мали допринос помаку ка мудријој сутрашњици. Зборник радова, као и сам скуп, свакако не претендују на свеобухватност погледа у области науке, религије и друштва и на листу учешћа домаћих истраживача из ове тематике. Овај скуп, и зборник радова, треба схватити само као почетак будућих сталних напора и сличних активности у овом правцу. Надамо се да ће ова публикација корисно

послужити, као допунска литература садашњим и будућим вероучитељима. Верујемо да ће им ова публикација помоћи у бољем разумевању неких научних и религиозних питања, и олакшати им тражење одговора на фундаментална питања на тему наука-религија-друштво.

Зборник чине радови изложени у две организационе целине, са *Семинара* и *Округлог стола*. У ширем смислу, радови учесника имају претежно друштвени (Б. Шијаковић, Ђ. Шушњић, С. Петровић, Д. Пајин, Д. П. Крецуљ и Ј. Марић, Б. Јовановић, А. Шокљев и И. Шокљев, Д. Радосављевић, П. Раденовић), религијски (Р. Биговић, В. Јеротић, З. Кубурић, Д. Ђорђевић) или научни акценат (С. Миленковић, Ч. Хаџи-Николић, П. Огњеновић, Н. Милошевић, А. Тарасјев, В. Ајдачић, М. Ракочевић, Ђ. Коруга, Д. Раковић), али уз увек присутну жељу и тенденцију да се успостави мост, где је то могуће, и да се аргументовано расправља где постоје различита мишљења.

Надамо се да ће после овог првог скупа на тему науке, религије и друштва, уследити нови и стални разговори између научника различитог профила (психолога, биолога, физичара, инжењера и других), теолога хришћанске Цркве све три вероисповести и теолога других религија, као и филозофа и социолога различитих оријентација. Не сумњамо да би овакви интердисциплинарни сусрети у нашој земљи могли допринети зближавању људи различитих уверења, који би изградили државну заједницу изнутра срећну, а споља поштовану. Будућност је све мање замислива без искреног међусобног уважавања и сарадње између науке, религије и друштва, коме је, разуме се, оваква сарадња, у првом реду намењена.

На крају, уредници се искрено захваљују свим учесницима за уложени напор да се овај скуп и његов зборник радова реализују у веома кратком року, Министарству вера Владе Републике Србије и њеном министру проф. Војиславу Миловановићу, за покровитељство у организацији Скупа и издавању Зборника, Богословском факултету у Београду као коиздавачу Зборника, Православном пастирско саветодавном центру Архиепископије београдско-карловачке за помоћ у организацији Скупа, као и Матеји Опачићу и Љубиши Петрову за ефикасну и професионалну техничку припрему Зборника.

У Београду, јуна 2002.

Уредници